

WEEK VAN HET KATHOLIEK ONDERWIJS

6 tot en met 10 oktober 2014

Omslag

Basisschool de St. Willibrordschool te Amsterdam.

De leerlingen van groep 8 worden tijdens een 'bogenparade' letterlijk uitgezwaaid.

De week van het katholiek onderwijs, 6 tot en met 10 oktober 2014

In februari van dit jaar ontving u van de NKSР een brief waarin de katholieke school een huis ter bemoediging werd genoemd, een treffend beeld van haar uiteindelijke bedoeling: een plek waar de leerlingen zich met elkaar geborgen weten en juist daarom zich kunnen ontwikkelen.

Dit bracht de NKSР op de gedachte de katholieke scholen van het funderend onderwijs op te roepen tot een gezamenlijke week, **de week van het katholiek onderwijs**, en wel week 41, van 6 t/m 10 oktober 2014, voorafgaande aan de periode van de herfstvakantie. De week waarin de mensen op de scholen nog eens laten zien wat voor hen de katholieke waarden concreet betekenen en hoe deze waarden in hun gewone schoolpraktijk zijn opgenomen.

In de brief werd *een folder* aangekondigd met daarin praktische voorbeelden die betrekking kunnen hebben op onder meer vieringen, schoolprojecten, samenwerking met de schoolomgeving, contacten met parochies, maatschappelijke stage, uitwisseling met een buitenlandse instelling.

Deze folder, dit document, wordt u hierbij aangeboden, zowel digitaal als op papier.

Het is ons plan om de week vast te leggen, dat wil zeggen: een speciaal magazine met rapportages over de week uit te brengen, en wij willen filmpjes op YouTube plaatsen. Uiteraard zal dit alles in nauw overleg met de betrokken scholen gaan.

De week van het katholiek onderwijs: een manier om de positieve indruk die de samenleving van het katholiek onderwijs heeft, te bevestigen, namelijk dat het een plaats is voor leren en geloof. Maar ook: een kans om op school het gesprek over katholiek onderwijs te voeren. Tevens kan deze week een aanleiding zijn om met andere scholen contact te hebben en ervaringen te delen. Zie het, ten slotte, als een uiting van de wens katholiek onderwijs als een rijk idee verder te ontwikkelen, vitaal te houden en stappen te zetten in de volgende metamorfose, in dialoog en in een vrij identiteitsproces.

Contactpersoon: Nico Dullemans, E: n.dullemans@vkonet.nl

I

Over het katholiek onderwijs wordt verteld dat de scholen een gemeenschap zijn, dat ze gevoel hebben voor traditie en dat ze in staat zijn tot genadevolle symboliek.

Er bestaat een praktijkboek over vieren in het voortgezet onderwijs, een boek waarin deze drie vermeende kenmerken van katholieke scholen zijn toegelicht aan de hand van praktische voorbeelden van scholen. Van dit boek, *Vieren in het voortgezet onderwijs*, waarvan in 2012 een herziene druk door de Vereniging Katholiek Onderwijs (VKO, overigens een van de dragende organisaties van de NKSR) is verspreid, is een digitale versie beschikbaar (kijk op www.vkonet.nl/viereninvoortgezetonderwijs).

Naar verwachting verschijnt in juni een praktijkboek over vieren in het primair onderwijs. De titel zal zijn *Vieren op het ritme van de natuur*. (Zie paragraaf 2 verderop.)

Om u een indruk te geven van voorbeelden van vieringen in het voortgezet onderwijs volgen hieronder enkele passages uit de voorbeelden uit bovengenoemde publicatie die dus online beschikbaar is.

Viering van Allerzielen: niet meer weg te denken!

Hans Debets

Toen ik in 1992 aankwam op onze school Sancta Maria, had de toenmalige moderator Pieterjan Blankendaal samen met docent Rob Tanke plannen om aandacht te besteden aan Allerzielen. Op onze school hadden (en hebben) we een goede traditie wat betreft vieringen: opening van het schooljaar, lunchpauzediensten rond actuele thema's, kerstviering, 'iets' in de goede week en een viering rond het eindexamen. Wij weten ons grotendeels buitenkerkelijk publiek nog steeds in beweging te krijgen en dat gebeurt, behalve bij de kerstviering, steeds op vrijwillige basis.

De vieringen zijn een mix van drama, cabaret, muziek en een stukje verdieping. Belangrijkste pilaar: betrokkenheid van leerlingen, zowel het publiek als de performers. Tweede belangrijke element: laat de leerlingen het maken. Dan wordt de goede toon getroffen en de juiste taal gesproken, de taal van het schoolplein. Wees niet bang om hen de artistieke vrijheid te geven die ze nodig hebben. Natuurlijk, leerlingen gaan graag over de schreef, maar daar zitten ook goede en uitdagende kanten aan. Oud-rector Jaap Schlötjes zei: "Voor de beste lunchpauzediensten heb je vaak 'boefjes' nodig. Die spreken het publiek aan." Op deze manier hebben vieringen een plaats op onze school. Bij deze aanpak moge echter duidelijk zijn dat het niet meer gebeurt in de vorm van klassieke kerkelijke vieringen. Maar we hebben wél een vieringencultuur. Leerlingen vinden het vaak erg als er bijvoorbeeld een lunchpauzedienst niet doorgaat.

Een vlinder is van ons heengegaan

Bill Banning

Sanne is overleden

Op een maandag in februari zaten we met vijftientig intens verdrietige leerlingen bij elkaar in lokaal 10. Sanne was overleden, hun klasgenootje en vriendin. De vrijdag ervoor was ze heel plotseling aan nekkramp gestorven. Pas vijftien jaar, zomaar weggerukt uit het leven. Kapot waren we ervan. We hebben waxinelichtjes voor haar aangestoken bij het Raam der Herinneringen, gehuild en getroost. Teruggekomen in de klas was er een aangeslagen sfeer. Eerlijk gezegd wisten we er niet goed raad mee.

Thee drinken

Afdelingsleider meneer Van Eeten kwam op het gouden idee om een paar potten thee te halen. We schonken thee in en gaandeweg kwamen we weer wat los. De gesprekken over Sanne kwamen weer op gang. Een paar leerlingen gingen mooie kaarten kopen. Een ander stel waxinelichtjes, want die waren bijna op. Hartsvriendin Laura vroeg aan de klasgenoten of ze brieven, gedichten wilden schrijven, want ze wist dat de ouders dat op prijs stelden.

Meneer, mogen we hier alstublieft roken?

Opeens stak een meisje haar vinger op. Ze vroeg: “Meneer, mogen we een sigaretje roken?” De klas keek gespannen toe, want dat mag normaal nooit en te nimmer. Ik moest even denken. “Nou”, antwoordde ik, “deze situatie lijkt me een goede uitzondering op de regel.” “Mag het echt, meneer?”, werd herhaald. “Ja, op mijn verantwoording”, herhaalde ik. Dat was een grote opluchting en binnen de kortste keren zag de lucht blauw.

Heilige hangplek

Ineke Schaap

Bijna twintig jaar ben ik aan het Teylingen college, locatie Duinzigt in Oegstgeest verbonden als godsdienstdocente, vertrouwenspersoon en schoolpastor. Vanuit die functie ben ik eigenlijk al vanaf het eerste jaar tot nu zeer nauw betrokken bij vreugde en verdriet van onze leerlingen, ouders en collega 's. In de loop der jaren zoeken leerlingen in toenemende mate een veilige plek in de chaos van gebroken gezinnen en andere ellende. Voor hen is de rol van thuis minder belangrijk en zij zoeken veel meer op school naar steun. Leerlingen komen dagelijks op zeer verschillende momenten bij mij langs, ook terwijl ik met een andere klas midden in een les zit. En dan moet je keuzes maken. Luister je direct naar de leerling en zet je maar even de ‘automatische piloot’ of de video aan? Of doe je dat straks in de pauze? Stuur je de veelal verdrietige leerling weer terug naar zijn eigen les of ga je op zoek naar een plek waar de

leerling weer zichzelf kan worden? En dat was een probleem. Op woensdag was er een directie-kamertje vrij. Dan moest je wel eerst een aantal spullen weg leggen. Op andere dagen vond je af en toe een lokaal waar toevallig net geen les was. Maar hoe vaak was er geen rustig plekje te vinden en stuurde je een kind naar de aula. Min of meer te koop voor de hele school. Daarnaast zijn er ook leerlingen die gebaat waren met gewoon even rust omdat ze voor een proefwerk of examens stonden en door de spanning geen zin hadden in de herrie van de aula of het achterplein. Waar is stilte, *time out*, rust te vinden?

Nieuwbouw als kans

Het gat in de markt vond ik met de plannen voor een partiële nieuwbouw in onze school. De houten noodbouw was al jaren aan vervanging toe en nu zeker acht jaar geleden begonnen de eerste plannen vorm te krijgen voor het bouwen van een nieuwe vleugel naast het huidige gebouw. Er werd een maquette gemaakt en op een avond kwam de architect zijn plannen rond het nieuwe gebouw uitleggen aan de medezeggenschapsraad. Er kwamen prachtige nieuwe lokalen, een mediatheek, een nieuwe docentenkamer. Bij de rondvraag vroeg ik hem waar het stiltecentrum gepland was. En je begrijpt: toen werd het stil. Maar het was wel de start van denken in mogelijkheden. In de nieuwbouw was het niet te realiseren maar in het oude gedeelte gingen wel dingen verschuiven. De voormalige decanenkamer schuin tegenover mijn lokaal verhuisde naar de nieuwbouw. Daarmee kwam een prachtige plek vrij voor het realiseren van ons stiltecentrum.

Tien kwaliteitseisen voor vieringen in het voortgezet onderwijs

Een goede schoolviering ...

1. ... gaat uit van de schoolcontext met zijn typische kenmerken.

Een schoolviering kan geen imitatie zijn van liturgische rituelen die plaatsvinden binnen religieuze gemeenschappen. Wel kunnen onderdelen en genres van dergelijke rituelen worden benut.

2. ... is niet eendimensionaal.

Een viering kent expliciete momenten van verwijzing naar het transcendente. Een goede viering wordt gestuurd door geloof, hoop en liefde. Er is ruimte voor bijvoorbeeld stilte, getuigenis en bezinning.

3. ... houdt terdege rekening met en respecteert de levensbeschouwelijke en religieuze heterogeniteit van de leerlingen.

Een viering zorgt dat leerlingen met uiteenlopende achtergronden zich aangesproken voelen door inhoud van een viering en gebruikt archetypische symbolen. Wanneer er een verwijzing plaatsvindt naar een concrete religieuze traditie dan gebeurt dat op een manier die uitnodigend is voor personen van buiten die traditie.

4. ... heeft een thema dat actie en contemplatie met elkaar weet te verbinden.

Het is een uitwerking van dat thema waarin bezinnen en doen elkaar versterken.

5. ... biedt een doordachte artistieke expressiviteit: een variatie en afstemming van diverse presentatievormen in taal, beeld, lichamelijke expressie en muziek.

6. ... benut voluit de mogelijkheden van de moderne technische middelen: projecteren van teksten, beelden en teksten av-producties met een beamer en geluidsapparatuur.

7. ... schept voorwaarden voor actieve betrokkenheid van alle aanwezigen.

Een viering is iets anders dan een toneelproductie. Bij een viering zijn er geen toeschouwers. Het is de symbolische expressie van een gezamenlijke spiritualiteit.

8. ... stelt specifieke eisen aan de vormgeving en stelt specifieke eisen aan de ruimte.

De vormgeving en aankleding van de ruimte bepaalt in hoge mate de sfeer. Denk na over een opstelling die uitnodigt tot actieve betrokkenheid.

9. ... heeft voor leerlingen en docenten samen een actieve rol bij de voorbereiding en presentatie.

10. ... roept nieuwsgierigheid op.

Biedt elk jaar opnieuw verrassende, spraakmakende elementen.

Tot zover enkele suggesties uit het boek *Vieren in het voortgezet onderwijs*.

II

Hierboven is een praktijkboek over vieren in het primair onderwijs aangekondigd, dat naar verwachting in juni door VKO zal worden gepubliceerd. Ook zal een digitale versie beschikbaar komen, zie www.vkonet.nl/viereninprimaironderwijs. Hieronder treft u alvast fragmenten van enkele hoofdstukken daaruit aan.

1 Sint-Michaël: Moed en wijsheid

(29 september)

Achtergrond

Het feest van Sint-Michaël valt in de herfst. Michaël is de aartsengel. Een van de verhalen die hierbij hoort is dat de engel een draak wist te verslaan. Het verslaan van de draak staat symbool voor de overwinning op boze en duistere machten. Het feest roept op tot innerlijke moed en wilskracht om de aankomende duisternis, kou en eenzaamheid van de herfst en winter tegemoet te treden. De aartsengel Michaël begeleidt het gevecht met de krachten van de duisternis. In het Bijbelverhaal de Openbaring van Johannes staat het verhaal van een strijd in de hemel

waarbij Michaël en zijn engelen vchten tegen een draak (de duivel) en zijn aanhangers. Een van de legendes die hier op aansluit is het middeleeuwse verhaal van de ridder Joris, die zonder angst erop uittrok om een gevaarlijke draak te verslaan. Hij overwon en bevrijdde de koningsdochter die anders aan de draak zou zijn geofferd. De engel Michaël met het zwaard staat symbool voor het gevecht van de vrije mens tegen alles wat hem verduistert en verkilt. Hij staat voor onze hoop dat we krachtig genoeg zijn: de draak ligt uiteindelijk getemd aan zijn voeten. Op sommige schilderijen heeft Michaël in zijn ene hand een zwaard en zijn andere hand een weegschaal. Dit motief wijst niet alleen op het sterrenbeeld Weegschaal waarin het Michaëlsfeest valt. De weegschaal staat ook voor de afweging en het zwaard voor de besluitvaardigheid: inkeer en daadkracht. Michaël zegt eigenlijk: eerst denken, dan doen! ¹

Inhoud

1. De oogst binnenhalen

De natuur laat in deze tijd al zijn vruchten zien. Welke vruchten plukken de kinderen van het afgelopen jaar? Vaak hebben kinderen in de zomervakantie - juist in de tijd dat ze niet naar school zijn geweest - een grote stap gezet in hun ontwikkeling. Alsof alles wat ze in een schooljaar hebben geleerd in de rust van de zomer tot bloei en rijping komt. Net als de appels rood worden van veel zonlicht, worden de kinderen bruin en verzamelen ze zonne-energie om de winter en de uitdagingen van het nieuwe schooljaar door te komen. Tijdens het feest van Michaël vieren de kinderen hoe ze gegroeid zijn, welke bagage ze hebben, vooral als het gaat om moed en wijsheid.

2. Draken op je pad

De draak in het verhaal van Sint-Joris staat symbool voor dat wat je te overwinnen hebt: dat wat voor jou moeilijk is op je pad, alles waar je bang voor bent, en uiteindelijk: het kwaad in de wereld. De draak lijkt een onoverwinnelijk monster, dat je nooit zult kunnen verslaan. Zo kun je de dingen waar jij in je leven mee hebt te dealen ook ervaren: als iets waar je nooit vanaf komt. Het gaat dan om eigenschappen die je belemmeren en hobbels die je hebt te nemen. Ieder heeft zo zijn eigen innerlijke valkuilen en beperkingen. Die draak huist in ieder van ons. De vuurspugende draak is een oerbeeld voor alles waar we als mens angstig voor kunnen zijn: voor agressie, voor verslagen worden, voor de dood. In de laag van het onderbewuste en onze dromen en nachtmerries vertegenwoordigen monsters, zoals draken, die levensbedreigende angst. Tot slot staat de draak voor het kwaad buiten ons: het ultiem slechte in deze wereld, de tegenhanger van de Liefde en het goddelijke, je zou kunnen zeggen: de duivel.

Het feest van Michaël inspireert om het moeilijke in ons leven niet uit de weg te gaan.

De draken die buiten én binnen je zijn, kun je in de ogen kijken. Dat is de eerste stap in het verslaan van de draak. Misschien kunnen we inspiratie putten uit de moed van Joris om er op zijn minst in te geloven dat het zou kunnen - die draak verslaan.

¹ <http://www.ontwerpt.nu/vo/vsjaarmichael.html>

http://www.beleven.org/verhaal/sint_michael_en_de_draak

3. *Waar haal je moed en wijsheid vandaan?*

Joris gaat de uitdaging aan. Een mager mannetje, niks bijzonders aan zou je zo zeggen. En toch... hij weet moed te verzamelen. Waar haalt hij de moed vandaan? Sommige liedjes verhalen van een droom die hij kreeg waarin hij zichzelf de draak zag verslaan. Duidelijk is dat Joris hulp 'van boven' krijgt. Die voelt hij als moed van binnen. Dat past ook bij de herfst: we zien ons voor de uitdaging van (het overleven van) de winter geplaatst. En dan, als we ons alleen en koud voelen, komt er hulp van hogerhand. Michaël manifesteert zich als een innerlijke bron van wijsheid, vertrouwen en moed. In sommige verhalen wordt dit gesymboliseerd door een Sterrenzwaard.

Kapstokken

1. Natuur en seizoenen

Het feest van Michaël is een oogstfeest: alle producten van het land en vruchten uit de natuur zijn nu echt rijp en kunnen worden binnengehaald: de appels en peren aan de bomen, de aardappels en de pompoenen van het land. De mens én de natuur bereiden zich voor op de winter: bomen gaan verkleuren en de eerste laten hun bladeren al vallen. Van oudsher is dit de tijd waarin mensen de vruchten van het land oogsten en verwerken om de hele winter te kunnen bewaren. Michaël wordt ook gezien als dankfeest voor de oogst. Het werd gezien als de laatste dag om nog appels te plukken.

2. Adem

Als je moed wilt verzamelen, moet je diep ademhalen. De adem is de levensstroom, die alsmat doorgaat en er altijd is, wat er ook gebeurt. Daar kun je altijd op terugvallen, hoe spannend het ook is. Je adem is een goede graadmeter voor hoe spannend je het vindt: als het heel spannend wordt, vergeet je vaak om door te ademen, houd je ongemerkt je adem in. Of je ademt juist heel oppervlakkig en snel, je hijgt, omdat je voor een spannende actie veel zuurstof nodig hebt. Kinderen kunnen leren om de adem als ankerpunt te gebruiken: als je je bewust wordt van je adem, ga je bijna vanzelf dieper in je buik ademen, en word je rustiger.

2 Sint-Franciscus: *Dieren en duurzaamheid*

(4 oktober)

Achtergrond

Franciscus werd in 1182 in Assisi geboren. Zijn vader was een aanzienlijk koopman en daarin zou Franciscus hem opvolgen. Hij maakte echter een andere keuze. In San Damiano knielde hij in 1205 voor het vervallen kerkje toen een stem hem riep: "Franciscus, bouw mijn vervallen huis weer op." Toen hij opkeek zag hij alleen Jezus aan het kruis. Hij nam dit heel letterlijk en begon overal vervallen kerken weer op te bouwen. Het geld daarvoor verkreeg hij door de verkoop van stoffen van zijn vader. Zodoende wekte hij de onwil bij zijn vader. Voor de bisschop ontferde zijn vader Franciscus, waarop Franciscus hem zijn kleren teruggaf om alleen God zijn Vader te mogen noemen. In armoede wilde hij zijn verdere leven gestalten. Een leven waarin hij armoede predikte en waaruit de liefde tot God duidelijk naar voren moest komen. Hij vestigde

zich buiten de muren van de stad en leefde in alle eenzaamheid. Veel volgelingen sloten zich bij hem aan. Zo ontstond de Orde van de Minderbroeders. Franciscus is onder de vele heiligen in de kerk een bijzondere verschijning. Hij inspireerde eeuwenlang grote kunstenaars, schilders, schrijvers, dichters. Op zijn sterfdag, 4 oktober, vieren we sinds 1930 Dierendag²

Inhoud

1. Vriend van dieren en natuur

Het ligt voor de hand Franciscus voor kinderen te verbinden met Dierendag. Franciscus had oog voor dieren en zag hen als volwaardige wezens. Wezens die ook pijn konden lijden, waarde in zichzelf hadden en het waard zijn te beschermen of voor op te komen. In die tijd was dat revolutionair te noemen: dieren werden immers slechts gezien als middel voor het voortleven van de mens.

Maar als je hem alleen ziet als dierenbeschermer, doe je hem ook weer te kort. Franciscus' betrokkenheid lag niet bij dieren alleen: de hele natuur zag hij als bezielde en als een geschenk van God. In zijn meest beroemde nagelaten tekst, het Zonnelied, noemt hij de natuurelementen zijn broeders en zusters. Dat symboliseert de gelijkwaardigheid die hij ervaarde tussen mens en natuur. Franciscus had oog voor de schoonheid en de kwetsbaarheid van de hele schepping. Uit zijn spiritualiteit zijn vandaag de dag een aantal onderling samenhangende thema's nog heel actueel:

- alles in de natuur is met alles verbonden, want alles is geschapen door God;
- de aarde en de natuur zijn een geschenk van God waar we heel zuinig op moeten zijn;
- materieel bezit is niet belangrijk, het staat een zinvol leven in de weg.

Franciscus' keuze om zonder bezit te leven was rechtstreeks geïnspireerd door de uitspraken van Jezus over een leven waarin bezit geen rol speelt.

2. Waarden van Franciscus

De waarden van Franciscus die de kern vormen van zijn spiritualiteit zijn³:

Danken

We hebben het leven niet aan onszelf te danken maar aan God. God heeft de wereld en het leven gegeven. In het verhaal wordt dit concreet door de scène met de kaars, waarin Franciscus aan zijn vrienden laat zien dat ze dankbaar moeten zijn voor een slaapplek voor de nacht en een lichtje daarin.

Dragen

Voor Franciscus is het belangrijk andere mensen op te vangen, te dragen in hun kwetsbaarheid. Dat is het tegendeel van jezelf opwerken ten koste van anderen. Franciscus leeft vanuit het besef dat we van elkaar afhankelijk zijn.

Dienen

Wie iemand dient, schenkt aandacht en geeft gehoor. Deze houding is wars van onverschilligheid. De aandachtige en verwonderende houding van Franciscus voor de natuur en zijn medemens kun je zien als *mindfulness avant la lettre*.

² Bewerking van beleven.org, die dit weer putten uit heiligennet.

³ Bewerking van *Hemel en Aarde*, jaargang 6, nummer 1, uitgeverij Kwintessens, p. 2-3.

Vrede

De franciscaner groet luidt: “Vrede en alle goeds!” Daarmee spreken de franciscanen de wens uit dat je in vrede en harmonie leeft met je omgeving en met jezelf.

Vreugde

Franciscus koos voor een eenvoudig en sober leven, maar niet uit verzuurde zuinigheid. Hij genoot enorm van de rijkdom van de natuur en was optimistisch over wat mensen samen kunnen bereiken.

Vrijmoedigheid

Voel je vrij om elkaar te ontmoeten met open handen en met een open hart, niet bang om te zeggen wat je denkt, maar vragend en luisterend naar de ander.

Eenvoud

Eenvoud gaat samen met nederigheid en geduld. Mensen zijn verbonden met de aarde en de natuur en moeten zich houden aan het tempo en het ritme van de natuur.

Soberheid

Franciscus koos voor een leven in armoede. Hij ruilde zijn welvaart in voor de rijkdom van de schepping en de natuur. In deze tijd kun je dat zien als het maken van een bewuste keuze voor een leven waarin je op een meer duurzame manier omgaat met de aarde.

Broederschap

Franciscus wist zich verbonden met alles om zich heen, met de schepping: met de mensen, de dieren en alle natuur. Daarvoor had hij grote eerbied. Hij geloofde dat alles met alles verbonden is. Niet alleen ziet hij dat het welzijn van natuur en mens onderling met elkaar samenhangen, maar hij ervaart ook dat alles bezielde is door God.

Kapstokken

1. Natuur en seizoenen

Het vieren van het feest van Franciscus gaat bij uitstek over de natuur. Zijn spiritualiteit draait om de verbondenheid met en eerbied voor de natuur. De natuurelementen als water, aarde, lucht en vuur, de hemellichamen en de weerselementen ziet Franciscus als onze broeders en zusters. Het Zonnelied is een ode aan de natuur en de schepping. We vieren zijn feest op zijn sterfdag 4 oktober. Het is de maand van de overgang van zomer naar herfst. De bladeren beginnen al een beetje te kleuren, en het is toch vaak nog lekker om buiten te zijn. We kunnen nog genieten van de laatste resten van de oogstmaand september. Bij uitstek een moment om met de kinderen lekker buiten een wandeling te maken en de natuur zelf te laten beleven!

2. Adem

Adem staat voor leven, en ook voor ziel. Het Latijnse woord *spiritus* betekent zowel ‘adem’ als ‘ziel’. Franciscus vond dat alles in de natuur bezielde was, dat de natuur leefde. Dat was in zijn tijd echt een bijzondere opvatting. Het stond haaks op de instrumentele visie van mensen op de natuur. Door zijn beeldspraak waarin hij de natuurelementen Broeder en Zuster noemt, benadrukt hij dat de natuurelementen ademende, levende wezens zijn, waar je net zo veel rekening mee dient te houden als met je menselijke naasten.

III

Laten we afsluiten met andere voorbeelden van waardevolle ondernemingen van en gericht op scholen.

- Bijvoorbeeld **de basisschool 't Spoor in Maastricht** die zich (ook) als bindmiddel ziet in de wijk waarin zij ligt. Het jaarlijks schoolfeest is voor iedereen in de wijk en de school heeft een bijzondere band met het nabijgelegen verzorgingshuis. Lees het verhaal hierover (zie www.vkonet.nl/basisschooltspoor).
- Een ander voorbeeld is afkomstig van de **Katholieke Scholengemeenschap Etten-Leur (KSE)**. **Kenchaan Foundation** helpt kansarme kinderen uit Zuid Afrika naar een betere toekomst. In Zuid-Afrika brengt Kenchaan gekleurde en blanke kinderen tot elkaar door ze met elkaar op een trail in de Zuid-Afrikaanse Bush te laten gaan. Op trail gaan houdt in, een week lang de natuur in met een rugzak, slapen op een matje onder de sterrenhemel. Het doel is om onder primitieve omstandigheden als groep nader tot elkaar te komen, de dialoog te voeren, kleurlingen samen met blanken. De indringende ervaringen in de natuur dragen bij tot meer zelfkennis en zelfvertrouwen. Met deze ervaringen kunnen de jonge mensen een bijdrage leveren aan het economisch en sociaal leven in hun dorpen. Deze trails om de bevolkingsgroepen van Zuid-Afrika bij elkaar te brengen heten *unity-trails*. In de schooljaren 2011 - 2012 en 2012 - 2013 hebben de KSE en de Stichting Kenchaan met elkaar samen gewerkt. Leerlingen uit vwo-5 zijn naar Zuid-Afrika gereisd om daar deel te nemen aan een *unity-trail* met vier Zuid-Afrikaanse jongeren in de Drakensbergen onder leiding van Ian Read. Het was voor Leerlingen die meegingen een onvergetelijke ervaring. Ook in 2014 gaan KSE en Kenchaan weer zo'n *unity-trail* organiseren. Leerlingen die mee willen kunnen een sollicitatiebrief schrijven naar de stichting Kenchaan met hun motivatie. Van de leerlingen die mee willen gaan wordt een flinke dosis aanpassingsvermogen, idealisme en doorzettingsvermogen gevraagd. Op de *unity-trail* zullen zij een week lang zonder mobiele telefoon afgesneden zijn van de wereld en al wandelend met de rugzak in primitieve omstandigheden in gesprek gaan met vijf leeftijdsgenoten uit een van de velen *townships* van Zuid-Afrika.
- Een voorbeeld uit een heel andere categorie treffen we aan op **het Stanislascollege in Delft**. De school beschikt over een schoolkoor en - orkest, niet alleen ter ondersteuning van religieuze vieringen en schoolfeesten, maar ook vanuit de visie op onderwijs. Dit vertelt Ad van Unen, muziekleraar en dirigent. Lees daarover (zie www.vkonet.nl/stanislascollegekoorenorkest).
- Nog een categorie: school en kerk. Beide kunnen steun aan elkaar hebben. Dit valt op te maken uit een gesprek tussen enkele leraren van **basisschool De Lètterdoes en pastor Jeukens** dat in 2011 is opgetekend (zie www.vkonet.nl/maastrichtschoolenparochie).

Het bisdom Rotterdam heeft in 2011 de brochure **School en Parochie** gepubliceerd, gevuld met praktijk-ervaringen die betrekking hebben op contacten die er tussen beide zijn. De publicatie bevat een bloem-lezing van de vele mogelijke samenwerkingsverbanden van school en parochie. Ze maakt duidelijk dat beide, school en geloofsgemeenschap baat hebben bij samenwerking - ten dienste van de leerlingen. Ook deze publicatie is online beschikbaar (zie www.vkonet.nl/bisdomrotterdamschoolenparochie).

Zie ook voor **inspirerende teksten**: www.venstersopkatholiekgeloven.nl en www.verderkijken.org.

- Het nieuwe crossmediale project **Vensters op katholiek geloven** wil scholen helpen hun identiteit een nieuwe impuls te geven. Veel jonge docenten weten nog maar weinig van het katholieke geloof, terwijl ze wel open staan voor de katholieke traditie. Dat staat de vormgeving van de identiteit in de weg, aldus projectleider Peter Dullaert.
- **www.verderkijken.org**, de nieuwe site van internetpastor Nikolaas Sintobin SJ. Op deze website worden honderden YouTube's aangeboden. Filmpjes (commercials, kortfilms, tekenfilms) die gebruikt kunnen worden als opstap naar innerlijkheid. De site biedt voor elke video een werkwijze en interpretatie aan en richt zich niet zozeer tot eindgebruiker, dan wel tot docenten, pastores, jeugdwerkers, die aan jonge of minder jonge mensen levensbeschouwelijke vorming willen geven.

Lesbrief: Feest vieren!

Om de 'Week van het katholiek onderwijs' op de werkvloer van de basisscholen mee gestalte te geven brengen de bisdommen gezamenlijk een lesbrief met als thema 'Feest vieren' uit. Het gekozen thema sluit aan bij het thema van de Kinderboekenweek en geeft de kinderen een 'katholieke' kijk hierop! In de lesbrief staan twee lessen voor de onder-, midden- en bovenbouw. Ook is er een gezamenlijk gedeelte voor de gehele school waarin o.a. suggesties in staan om de 'Week van het katholiek onderwijs' samen vierend af te sluiten.

De lesbrief wordt aan het begin van het schooljaar 2014-2015 naar alle katholieke scholen gestuurd. Vanaf begin september zal de lesbrief, en bijbehorende materialen, ook digitaal te vinden zijn op www.vkonet.nl/lesbriefbisdommen.

Tot slot

Evert Meijs, directeur van de **basisschool St. Willibrordus in Eersel**, stuurde ons een berichtje nadat hij de oproep van de NKSJ gelezen had. De school gebruikt haar naam om verbinding te maken met het geloof. Het beeld van de heilige is opgeknapt en wordt gebruikt om er een kaarsje bij te branden of een bidprentje neer te leggen. De school organiseerde een project over Willibrordus en liet dit uitmonden in een heel mooi glaskunstwerk, schrijft Meijs.

Dit zijn zomaar enkele voorbeelden van een school die haar inspiratie trouw is, waarbij ze - dat kan haast niet anders - in beweging zal zijn. Piet Raes, kenner van het katholiek onderwijs in Vlaanderen, beschrijft deze 'trouw in beweging' als volgt:

*'Indien een katholieke school haar inspiratie trouw is, dan kan ze niet anders dan in beweging zijn. Ze zal werken aan een schoolcultuur die zich kenmerkt door een vrijgevende aanwezigheid. Ze probeert zich zo te organiseren dat er een aanwezigheid van mensen voor mensen is die vrijheid mogelijk maakt: gastvrijheid. En het moet daarbij om een aanwezigheid gaan die een omgeving oproept die uitdijt en verdiept. (...) Het gaat eigenlijk om een intensiteit, een ritme, een beweging, een sfeer, een omgeving die ontstaat als een gevolg van een bijzondere wijze van aanwezig zijn. En die bijzondere aanwezigheid heeft alles te maken met aanspreken en aandacht geven.'*⁴

⁴ Piet Raes, *Katholiek of Kwaliteit? Over de identiteit van een katholieke school*, 2006, pp. 79.

Zie ook een interview met religiewetenschapper Paul Post. 'Over religie kun je moeilijk praten. Dat blijft altijd abstract. Je kan beter starten bij de praktijken van mensen, bij handelingen, rituelen', zegt hij.

www.vkonet.nl/interviewmetpaulpost

